בסוד שיח

אורי שרת

כמו אלה הנוסעים ברכבל ועולים למסגות הרים ומציצים פנים מחייכות אבל בפנים הבטן מקרקרת – כך נוהגים בימים אלה רוב שרי ממ"לנת העבודה ("ישראל־אחת") וחברי הכנסת שלה.

כלפי חוץ מגישים תלונות למשטרה על עבירות בחירות, כביכול, של עמותות הקשורות עם הימין; ממשיכים לדבר על הצפיפות הכבלית שבדרך; על הסכסוכי השלום הצפויים בקרוב ועל זה שבנימין נתניהו הלך לאכול אר־תה. אבל בפנים, באוזני הלב, מתחבר כי הרוגה אוכלת בהם בכל־שר.

משיחות עם שני אישי ממפלגת "ישראל אחת", הנמסי אחד ברק מוכנסים, שהתקיימו בימים אלה, עולה, כי קיים אצלם חשש רציני שפרשה העמותות תביא לנפילתה של ממש־לת ברק, שתי השיחות הללו ניהו על בסיס של יידיות ולא לציטוט. באחת מהן נאמר במפר־שי: "ברק הולך ליפול ולמשוך אחריו את הכ־סלנר" ובשיחה היה הדבה בעט על ראש הקמשלה, שעדיין ממשיך להחזיק את כל הק־לפים צמוד לחזה ואינו משתף את המפלגה וחבריו בנעשה באמת. השני לא ידד לפרשים, אך חזר שוב ושוב על המשפט "אנחנו בדרך גרוע".

הבחמה קשידה של השניים וכבראה גם של עמיתיהם היא שהליכוד אינו ממהל, בממה וב־ראה לעין, להציג מועמד לראשות הממשלה, שיהיה מסוגל לגרוף קולות מול שמעבאיל הכ־נוחות של מפלגת העבודה. השאר משהו של בנימין נתניהו גדול, אבל קיימת נחמת הצניים, שהפרקליטות תאלץ בכל זאת לאמץ משהו מה־מלצות המשטרה ובכל מקרה העניין הזה יימשך עוד זמן רב.

כאב לראות ולשמוע שאותם אלה הנחשבים למקורבי ברק אינם אוהבים לו את האמת על מה שעובר בפחם ובלבם. הם חושבים כי יחד שכו כלא לוראלים אם ישאלו שאלות שקלולות להתפרש בביקורת, ויימצאו את עצמם ברשימה של "אפס עידכון" לעומת אותם אלה המקבלים "דבע עידכון".

בממלכת העבודה מורשמים, כי ברק הולך על כל הקופה. לאמת, אם יצליח להוציא את צה"ל מלבנון ולחתום על הסכם שלום עם סוריה וליישב את היחסים עם הרשות הפלשתינאית – הוא ממילא יוכל להמשיך כמליסט בכל ענייין והבר הרש לא יהי לערער על מנהיגותו. אם יי־כשל במהלכים הללו וישתבשו תחוותיו, והוא אישית יצריך פרישה מהזירה הפוליטית עוד לפני שהתנועה הדעה הקהל יקדיש אותו כדב.

הברירהמוכיו של אהוד ברק במפלגת העבו־דה סמדיים, כי אם הוא ימשיך בשיחות עבודתו עד כה, הן במפלגה הזן במרים המדיני, מהו שי־עתבשו מהלכיו, או כמי שנאמר בשיחות: "וכל הכמהם תתבלע".

בנתיבות הפילוג

לפני חמש שנים קמה בעזתה "אופמנת צביה עזתה". ראשי "צביה" אכלו ורבה תנץ ואיבדו ורבה משקל עד שהצליחו להיכנס לאוזר הזה. מאמצים גדולים ועמל רב הושקעו עד שהעמי־דו את האופמנה הזאת על הרגליים. שיכנעו הבנות, גיוס צותני המדאה, השגת המשאבים הכספיים וכו' וכו'. לאחר אין סוף שיחות ופגי־שות, והבטחו התקציבים לקיום האופמנה על־ידי המועצה המקומית נתיבות והמועצה האזו־רית לשהה.

ויהי ערב ויהי בוקר ושתי הרשויות הללו הס־תכסכו והחליטו לפרק ביניהן כל שותפות, כולל זו הקשורה עם אופמנת "צביה" עזתה. ובן גמלה והחלטה המועצה המקומית נתיבות להי־קים אופמנה עצמאית לקראת שנת הלימודים הבאה. כל בנות נתיבות נקראו להתייצב לדגל, להזדהם לאופמנה החדשה ולנתק מגע עם אול־מנת עזתה. המהלך הזה מצא כמובן ביטויו בדי־שום לאופמנת עזתה לשנת הלימודים הבאה. 45 אחוז מחת ברישום לאופמנה, שבראשה עומד הרב דוד דנן הי"ו, שנתן מחלבו ודמו לקיבוץ רשותן הדתית־חינוכית של בנות המר־שבים באזור ועירות הפיתות.

נוסף על שתי האופמנות מוקל בנתיבות בית־ספר דתי מקיף בראשותו של הרב אבי טייץ. בית הספר מתמודד עם בעיות לא קלות ועכשיו יצטרך לשקל מחלכיו מול האופמנה החדשה. סך הבנות בסכיבה מספיק בקושי לאר־פמה אחת ועזתה יתחלקו בין שלושה מוסדות.

מזה כמה ימים אני מחפש מישהו שיסכים לדבר סביב כמה מרכזים של הביזנות הדתית ויצפק "צוואלה" בקול עצום ונורא עד בלי די.

קן הליקופטרים לנוחות

ברדום הר הבהין הי ונשם ישובן חמודן ונגוחות שכו. 12 משפחות מקיימות את הישוב הזה ועל אף גודלו, הן זכו לאחוז את "צחק מר־רכי כאשר כיהן כשר בממשל. מדרכי המכיר להן כי הן גרות בישוב הכי במה בעולם בכל הק־שור לפיגויים אפשריים, ופיזור הבמחות משפ־ועך עמולה עלית.

והנה עיון בממות הפעימה השנייה מעלה, כי אמנם הישוב ימשיך להתקיים לאחריה כי־שוב לכל רבר, רק שלא יהיו אליו דרכי גישה, ונגוחות יהיה אי ישראלי בתוך שכחי הרשות הפלשתינאית חוץ ואז ודאי תסמח אותו חוץ־ראל לכל מחסודו. הצבא אומר בפרוש כי יש לפנות את הישוב בפעימה השנייה. אלא שבכרי מדרשו של אהוד ברק מגוי ונמוך שלא לפנות ישובים בשלבי הביניים. אשר־על־כן יימתח כבראה קו הליקופטרים מגנהות לישר־בים הסמוכים, שלהם יש מרצא לטוחקים, חדו־רצ'לה.

והדמעות זלגו וזלגו

והא בגרה ותצבה באולמנה בדימונה והתגר־בה לשורות לאומי, לקראת השנה הבאה הלכה ב־להתאיין לשורות־לאומי במסגרתיהן. בעיצר־מו של הוראין שמעה את בכיות תלמידי ישר־בת התמיד שפרשו מדימונה ליבית המודש המרש וספר תורה בידם, והם שרים וחיקרים לכבודה של תורה. ראתה המראיינת והנה פתאום עיני הגברה זולגות דמעות, וזלגות חר־לגות ולא הבינה על מה ולמה.

ילדה שובה מבית שהו שכל אישיותה ותחיתי והחינוכית נבנתה באולמנת דימונה, שינקה השראה רוחנית מהמעלים והתרגיים שקמו סביבה ותחה נקסע אבר מן הזה ואין לא תב־כה.

"יפול ויגשוך אותנו אחריו"

וזדמעות זלגו וזלגו

בנתיבות הפילוג

קן הליקופטרים לנוחות

מחצרות אדמו"רים וחסידים

זוגיות אצל צדיקי אמת

לא אחת הסרידה אותי השאלה האם האיש שאני יושב למולו ומתכוון לבקש את ברכתו הוא צדיק אמיתי או מתחזה כבדה. והיתה לי ההזדמנות לשוחח בגילוי־לב על כך עם צדיק יראשמים, שלא היה לי כל ספקות, כי הוא אכן יודע מעלם האמיתות וכל צעדיו שקולים ומדודים על־פי הכוונה העליונה. ותשובתו היתה פשוטה: ישנם כמה כללים שכראי לברוק אותם לגבי האיש שעומדים עליו שהוא צדיק ואני אגיד לך את החשוב שבהם. תבדוק היטב איך הוא מתנהג עם אשתו, האם שומר על כבוד־ה, נמנע מלהרים עליה קול, מתחשב ברגשות־היה והוא סבלן גם למשוגתיה. אם הוא אינו עומד במבחן הזה – תברח ממנו. הברכה אינה ברכה והקללה אינה קללה. כל השנים קיימתי בקפידה את העצה של אחד צדיק ולא הפסדתי מכך. אימצתי את העצה הזאת לאו דווקא לגבי צדיקים, אלא ששמה זה היה חשוב לי במיוחד.

ומתוך נקודת מבטא זו התראתני באישיותו של הגאון הצדיק רבי יעקב קמנצקי ז"ע, בנו, יבדל"א, רבי נתן קמנצקי שליט"א, חפץ את חיי חזוניות של אביו, זן ראשי הישיבות בא־ה"ב, שרשותו עתבדה בעולם התורה של יזהות מזרחיהודה שלפני מלחמת העולם הראשונה. מלומדי של ר' חיים בריסק, נתן בעל ה"חפץ חיים", ר' חיים עוזר גרודזינסקי ואחרים מעבקי אותה תקופה.

בספר "רבי יעקב" (פתורגם מאנגלית מספר־רו של ר' יונתן רוזנבלום) תולדות חייו של הגר"י קמנצקי זצ"ל, מוקדש פרק על הבית היהודי שכן, אחר הנשואים בתם נתבקש תבר ליי"ץ, והיה הבית היהודי. והוא אישית היה דוגמא חיה כיצד על הבעל לנהוג באשתו.

"הראגה שכיאחר ר' יעקב והבריאות זה לזה הייתה דוגמא חיה לכל מה שאפיך ללמד את תלמידיו אודות חיי נישואין. ר' יעקב נלחה לדעייתו בכל עת שהיה לבשת לדומא לבריקה השובה, והיה אף עזב בעיצמה אכיפה של מועצה גדולי התורה, כדי להתקשר אליה ולהזכירה כי הגיעה השעה לישול את התרשות שלה. ואילו מצדה, הקריסה הרבנית לשוב לבי־תה לאחר ניתות רציני בעינה, בניגוד להמלי־צות רופאיה. היא חששה שמא ר' יעקב אינו צות רופאיה. היא חששה שמא ר' יעקב אינו מסתדר בלעניות, וכי המאמץ הפרוזי בסיפוס מדרגות כה רבות בעת ביקוריו בבית החולים בשבת, אינו לפי כוחו.

דאגתם הדדדית התבטאה אף בדברים פער־טים. בהיותו במהנהן, בעת שהרבנית יצאה לקי־ניות, התחין ר' יעקב קשוב לשמע קול שובה של המכונית שהסיעה אותה, ובהישמע רעש המכונית בהיכנסה לחנייה, נתפו לצאת מן הבית, כדי לעזור לה בשיאות סלי הקניות.

במהלך חג השוכות יצא ר' יעקב והעבה כדי לבדוק שהכל תקין במהנהן. במעות נגעלה הדלת מאחדיו. הוא הדשים ידו לעבר פתחון הדלת האחדית שהיתה סמוכה לסוכה, אך מיד עצר את תנועת ידו. "מדוע עלי להסדיע את הדבנית" – שאל ופסע סביב ביתו לעבר דלת הכניסה הראשית שלא היתה נעולה.

הג השבועות הראשון אחרי נישואיו, בזיווג שני, חל ביום ששי. הדבנית הבינה עוזת בבינה לסעיפה בקידושא רבה. כבר היתה ידועה לה העובדה כי במשפחתו של ר' יעקב היה נוהג שלא לאכול בבינה ביום ששי, וכי הוא הקפיד על מינהג זה למרות שלא היה במתח מהר מסך דו. כבראה שבגלל הגג סעתה הדבנית ותשכחה שלגבי הג השבועות המינהג הזה אינו חל. כאשר הגישה את המזונות לשולחן, העיר ר' יעקב, "הרי ערב שבת היום", והדבנית הזכה למסכה להביא עוגה אחרת, כדי שיוכל לקיים קידוש במקום סעודה. מיד־עם זאת הדבנית את הסדר שבת ר' יעקב לשלושה מהלמידיו שהסבו אל השולחן וביקשם להמיד לו נדר, כדי שיוכל לאכול מאכלי הגבינה. הוא הסביר להם כי יש פתח להתיר זאת, משום שסעולם לא היה מקבל על עצמו את המנהג אילו ידע שבבוא היום עלול הדבר לבוא סיעות. לכן, כיוון שהדבנית הבינה עוזת בבינה בסיפוד לכבוד השב; בודאי תעשיר כשעלה לא ישעם ממנו, והתלמידים התירו את נדרו. כסוכן שר' יעקב חזר למנהגו ביום ששי הבא.

והסיפור המקסים הזה:

"דבר לא בישא את צניעותו המופלגת של ר' יעקב סוב יותר מאשר שלידתו ממנהגם של אנ־שים לקום לכבודו כאשר נכנס לחדר. אולם, פעם אחת ורק אף ממנהגו זה. ר' יעקב זה שביאר קשלך נבנו ויחדשו של ר' אהרון שקר־לר בראש ישיבת "בית מדרש גבוה" בלייק וואוד, ארה"ב). עמדו להיכנס לאולם הראשי במהלך הבינום השבועי של אנ"י באה"ב. ר' שביאר הציע להיכנס דרך דלת צדדית, כדי למנוע קיטוב של הקהל לכבודם. אולם הוא נדחם לשמוע את ר' יעקב דורש את הפעתה "כי שולינו נמצאים בין הקהל, הן תשתנה עזנו למראה כל הקהל הקם לכבודנו. כך על לתן לשאת בסידתה המתמדת במשך כל השנה, בע־קבות הפנית הדבות אלינו בכל שעות הי־מם."

ר' יעקב נשאל ביצד הצליח את ילדיו לזר־מה כשהאכלות הצליחו את המזון המשמות את הכלה, או כל זוג הדרים הצליח את ילדים. תשר־בתו היתה: מצינו בראשונים מקדות לדרך זו ומקדות לדרך זו. בשפים לתכריע כיצד עליהו לנהוג, והלשהץ לעשות כרצון המחותנים וכך יצא שעלום פעמים ליום והפדים ושלוש פעמים ביום ליום. האכלת לתך והאכלות לדד. הכלל שקבע אצלי ביתי רצונם של המחותנים. ר' יעקב סבר כי חשוב יותר שבאכבאיו ישתו את דייהם המשותפים עם בני זוגם בצורה נרגע יסין לתרך המשפחות והדשות להם, מאשר לע־מוד על קיום־מנהג זה או אחר. הוא הזהיר את בחתיו שלא להשפיע לשלם את השלום "אבי נהג כך". עוד והתעתה אמר לבתו רבקם "בתי, שכחי את כל מה שראית עד עתה, הנך נכנסת לבית בו נהגים אולי מנהגים שונים. יתר עם זאת היה מוזיר את הבעלים שלא ילעגו לשלם למנהגים אותם הביאו בשותיהן מבית אביהן. משום שקיימת סכנה באמירה שלמנהג מסויים אין כל יסוד בהלכה, זאת משום שייתכן הדבר שה לא הגיע במדייק מנהג מנהג ומנו הלכה, וכתוצאה מכך תתרשל אף בקיומן של הלכות מפורשות.

ההלכה" הראשונה, המוזיכה כל אברך בעיר – אמר ר' יעקב – היא שעליו לזהות בעלמנן בדמותו. מעל לכל לשאול את עצמו ללא הדף את השאלה: מה חסר לאשתי, וביצד אוכל להעניק לה את. מחמורת מבלי שתיאלץ כלל לבקש זאת ממני. לשלם אין לבעל להניח כי אם אשתו אינה מבקשת ממנו דבר־מה, פר־רוש הדבר שאינה מעוניינת בכך; הוא חייב לצ־מת מראש את רצונותיה.

איש ענק.

עורכת המוסף: נעמי גולן עיצוב גרפי: יעלה ברשי, רונה בן־עמי, אנה לוי־קוטנסקי